

Obsah

- [Deník mise Arandu - úvod](#)
- [22.9.2011 Pákistánská realita](#)
- [23.9.2011 Mosty](#)
- [24.9.2011 Porod](#)
- [25.9.2011 Přesun do Skardu](#)
- [26.9.2011 Rukoya u Niaze](#)
- [30.9.2011 Noční drama, Niaz operuje, skvělá cesta](#)
- [1.10.2011 Zničená džola](#)
- [2.10.2011 Cesta do Haramoshe](#)
- [3.10.2011 Objevení ráje](#)
- [4.10.2011 Astana](#)
- [5.10.2011 Zpět do Skardu](#)
- [6.10.2011 Příjezd traktoru, intriky, CM](#)
- [7.10.2011 Lojzo Krkoška](#)
- [8.10.2011 Kluci a kameny](#)
- [9.10.2011 Odložený odjezd](#)
- [10.10.2011 Myšlení úředníka, odjezd traktoru](#)
- [11.10.2011 Švýcarský čas, Dramatický přesun, džola](#)
- [12.10.2011 Barevné mosty, příjezd traktoru, oběť, modlitba](#)
- [13.10.2011 Eliminace pomluv](#)
- [14.10.2011 Milé překvapení v Ghonu, nová pravidla](#)
- [15.10.2011 Schůzka s muly](#)
- [16.10.2011 Do Skardu po nové cestě, nové intriky](#)
- [17.10.2011 Smutek, slzy, delegace](#)
- [18.10.2011 Hostel dvanácti bratrů](#)
- [19.10.2011 Den odletu ze Skardu](#)
- [21.10.2011 Probuzení v Chilasu](#)
- [22.10.2011 Omluva Imra Nadina](#)

Deník mise Arandu 2011

Nadešel opět čas psát deník. Důvod je prostý, a to je naše paměť. Respektive, moje paměť. Mám neochvějný pocit, že Dina je na tom mnohem mnohem lépe než já. To je jeden důvod, druhý je v odloučení od mých blízkých tam doma v Čechách, kterým, alespoň takhle na dálku, se trochu přiblížím a zbavím je strachu, který v nich i díky médiím tato pákistánská destinace vyvolává. Průběžně jim zápisky posílám, pokud se dostanu jednou za čas k internetu.

K psaní se obvykle dostávám až v noci, kdy jdou všichni spát. Pořídil jsem si notebook s malým světýlkem, malou leddiodou, takže nemusím svítit Dině plynovou lampou, která je poměrně hlučná a Dinu budila. Rozsvítím si zabudované světýlko na displeji a do ticha noci a hukotu nedaleké řeky Basho klapu na klávesnici, dokud mi nedojde baterie na počítači. Někdy jsem hodně unavený a stihnu napsat jen heslovitě pár poznámek s tím, že se k nim vrátím. Málokdy se to podaří.

Na misi tentokrát nejsme sami. Je s námi čerstvě promovaná doktorka Eva se svým přítelem Pavlem, mladým chemikem, kteří se rozhodli, že s námi pojedou získávat zkušenosti a také trochu pomoci. Myslíme si, že hlavně pro Evu to bude z lékařského hlediska hodně přínosné. Když se jí poštěstí, možná si prožije i svůj první porod.

Co nás letos čeká? Jako obvykle vyzásobit nemocnici léky na celý rok. Činnost, kterou již máme poměrně vychytanou, tzn. jsou s ní nejmenší problémy. Najaf už má nachystané seznamy léků, my se s ním chvíli dohadujeme nad množstvím, celkem bezúspěšně, ale musí to být. Tak se mu alespoň nastaví trochu nějaké autoregulace. Musíme konstatovat, že Najaf je v tomto poměrně zodpovědný a spolehlivý. Důležitá je potom následná kontrola a inventura léků, kterou si letos vezmou na starost Eva a Pavel. V minulých letech jsme se dost spoléhali na poctivost předchozího dispenzáře a kontrolu podcenili, což se nám dosti vymstilo. Vlastně ne nám, ale lidem v Arandu a okolí, kteří tak přišli o podstatnou zásobu léků. V zimě, kdy jsou vesnice v horních patrech údolí odřezané od světa, měli velkou nouzi o léky a hlavně děti byly vystaveny nebezpečí života v podobě zápalu plic nebo dehydratace z průjmových onemocnění. Naštěstí jsme tehdy shodou okolností realizovali zimní misi a nejnnutnější chybějící léky jsme z našich finančních rezerv pořídili.

Čeká nás také oprava cesty mezi Doko a Arandu, která je naprosto v katastrofálním stavu. Hned po příjezdu do Skardu jsem s Hussainem vyrazil na obhlídku, co bude třeba opravit a mohu říci, že tak jsem se na této cestě ještě nebál. I osádka auta, která obvykle v autě hodně povídá a brebentí, v některých úsecích zmlkla a vytřeštěně hleděla ven, jako by chtěla pomoci pouhým pohledem udržet auto na cestě.

Někde jsme i auto opustili a šli nebezpečné úseky pro jistotu pěšky, kdyby auto sklouzlo, ať v něm nejsme. Obdivuji tyhle stroje, terénní Toyoty, co všechno zvládnou. Obdivuji našeho Hussaina, jak se z něho stal v poměrně krátké době dobrý řidič, stone driver. Řidič těch nejvyšších kvalit. Zlatý hoch.

Další úkol, který nás čeká, je koupení zemědělské techniky a dopravení do Arandu. Zemědělská technika, to je traktor, vlečka, pluh a mlátička. Jestli se nám to podaří, tak to bude pro Arandu skok do nové historie, do nového století. Dosud se hospodařilo starým středověkým způsobem s pomocí zvířat a s nesmírným zatížením těžce pracujících žen, na kterých převážně leží úspěšnost celé sklizně a tím i přežití rodiny v kruté zimě.

Oprava mostů je další úkol, který nás čeká. Mosty pro domorodce představují styk s civilizací. Jsou pro ně životně důležité. Některé jsou zbořené či velmi nebezpečné a jejich stav značně komplikuje lidem život. My se pokusíme tři mosty nahoře v údolí opravit.

Pak už nás čekají jen opravy vyplývající z provozu nemocnice, drobné opravy, údržba, prověřování placených činností atd. Když jsem si to teď tak pěkně napsal a koukám na to a uvědomím si, že máme na všechno jen měsíc a půl, jímá mě hrůza, zda to všechno stihneme. Musíme.

22.9.2011 Pákistánská realita

Co se do dnešního dne událo. V Islamabadu jsme zaplatili traktor, vlečku, mlátičku, pluh a dohodli dopravu po KKH (Karakoram High Way) do Skardu. Traktor se musí dopravit z Lahore, ostatní je expedováno z Ravalpindi. Celé transakci předcházela několika měsíční komunikace Diny se spřátelenou nadací BHEF doktora Freye a to s panem Saqipem, který nám velmi pomohl. Bezúplatně, což je v Pákistánu tak trochu zvláštnost. Celý kontrakt velmi zodpovědně připravil a nachystal tak, že když jsme dojeli do Islamabadu, čekalo nás pouze podepsání kontraktu a placení.

V Islamabadu jsme také navštívili naši ambasádu, abychom nahlásili naši přítomnost v Pákistánu. Shodou okolností zrovna ten den přiletěl z Česka nový pan velvyslanec i s částí personálu. Bylo hodně milé, že i když přijeli zrovna z letiště a neměli ještě ani vybalené kufry, přesto nás velmi mile přijali. Člověk měl z toho pocit, že si váží jeho práce.

Jednu z prvních věcí, kterou ve Skardu zařizujeme, vzhledem k časové tísní, je kontrakt na opravu silnice. Tady jsme uplatnili naši mazanost, vypracovanou zkušenostmi se zdejšími lidmi. Se znalostí jejich uvažování, postupů a vazeb. Vzhledem k tomu, že od počátku našeho působení v Pákistánu se potýkáme s nedostatkem finančních prostředků a ne malé částky dáváme i ze svého, chceme realizovat v dobré kvalitě co nejvíce věcí, to je "za málo peněz hodně muziky". Klepu na dřevo, zatím se daří. Tak abych se vrátil k výběru kontraktora na opravu cesty. V České republice je teď zvykem dělat výběrová řízení. Ze zkušeností víme, že tady to nefunguje. Souvisí to s jedním jevem, který je pro tuto oblast typický. Možná je to typické obecně pro společenství, které není zahlceno médii a spotřebou, více se druží a je velmi společenské a komunikativní. Ta vlastnost je, že cokoliv se v údolí, které je zhruba 200km hluboké, kde nefungují telefony natož tak internet, stane, během chvilky to vědí všichni. Pro nás z Evropy nepochopitelné. Když v tomto prostředí vyhlásíte výběrové řízení, pak se potenciální zájemci v mžiku dohodnou a všichni nasadí velkou cenu. A je jedno, kdo bude vybrán, protože se ve výsledku tzv. šábnou. Mám pro to i příklad z jedné velké humanitární organizace. Ta se rozhodla nakoupit pro rodiny kozy. Evropská úvaha je budu kupovat hodně koz, tak oslovím firmy a nabídnu jim celý kontrakt na dodávku všech koz. Pod vidinou velkého objemu docílím přece dobrou cenu. Pákistánská realita - humanitární organizace vybrala dodavatele s nejnižší cenou 15000,- Rupek za kus. Když ale zajdu na bazar tak koupím kozu za 5.000,- Rupek. Proč? Vysvětlení je nasnadě. Informace se okamžitě rozšířila po bazaru a tím i mezi producenty koz a ti reagovali kartelovou dohodou, tak se tomu u nás říká, a dohodli se na ceně. Ve výsledku si peníze přerozdělili. V podstatě byli všichni spokojeni. Humanitární organizace vybrala nejnižší nabídku a dodavatelé měli peníze. Jen podarovaných rodin bylo o

dvě třetiny méně. To je jeden z příkladů. Tak je to i s cementem a různým materiálem. Když se tu člověk delší dobu pohybuje a párkrát je napálen nebo zachytí snahu o napálení a ještě ke všemu do toho dává své peníze, tak si dává setsakramentský pozor. Velice rychle se naučí rozlišovat a v daném prostředí pohybovat.

My to řešíme jinak. Třeba právě kontrakt na opravu cesty. Je to úsek 20 km dlouhý v katastrofálním stavu. Po obhlídce jsme došli k názoru, že s těmi penězi, které máme k dispozici, to nebudeme schopni celé opravit. Proto jsme se s potencionálním kontraktorem dohodli, že opravíme jen ty nejhorší části cesty, kde bezprostředně hrozí pád auta. Jak jsme sehnali kontraktora? Máme už spolehlivé lidi třeba i v podobě Hussaina, kteří nám o nich řeknou a dovedou. V této fázi je třeba kontrakt domlout jen s jedním kontraktorem. Všichni další potencionální, kteří samozřejmě vědí, co se chystá, již pomalu znervózní. Dohodnete předběžně cenu a rozsah prací. A nastává druhá fáze, kdy podmínky kontraktu řeknete co nejvíce lidem kolem vás, kteří se určitě postarají o to, aby se informace dostala dál. To vyvolá ohromnou diskuzi ve společnosti. Kontraktor, v našem případě Akbar, je napadaný, že za tolik peněz udělá tak málo, že kdyby to dělali oni sami, udělají toho mnohem více atd. Vyvrcholí to společnou značně divokou schůzkou, kdy v podstatě okolí donutí našeho kontraktora uhnout s cenou ve smyslu návrhu, že za ty peníze opraví cestu celou. No není to skvělý výsledek? Naším smlouváním bychom toho nikdy nedosáhli. Přitom jsme tomu křiku a dohadování jen přihlíželi. Budou to dobře investované peníze. Už jen rychle přistrčit smlouvu, podepsat a na stvrzení vypít šálek čaje. Teď už se opět všichni usmívají a jsou nadmíru spokojeni. Vesničané budou mít cestu opravenou celou a ještě si vydělají, protože je Akbar zaměstná. Akbar nepřišel o zakázku, přitom se nemusí s nikým dělit a my máme to naše "Za málo peněz hodně muziky". Je to ověřená metoda, která se nám již mnohokrát vyplatila. Jestliže se s někým na něčem dohodnu a třeba i podepíši smlouvu, pak musí podmínky dohody vědět co nejvíce lidí. Ti potom dohlédnou na to, že podmínky dohody či smlouvy jsou plněny. Vždy, když jsme tohle pravidlo opomněli, byly problémy. Poslední

případ problémů je s naším rescue autem pro Arandu, kdy jsme nezveřejnili podmínky provozu vozidla a chudák Jusub, který vozidlo provozuje, měl díky tomu na jaře velké problémy, které se řešily až na policii. To je také jeden z úkolů, který musíme ještě letos dořešit.

Prověrka solárního ohříváče. S Pavlem jsme vymýšleli, jak ucpat horní díru.

Eva dostala za úkol prověřit ženy, kterým byla aplikována nitroděložní tělíška, zda nemají komplikace. Výsledek - po poslední návštěvě zástupkyně za LHV (Lady Health Visitor) mají ženy komplikace (krvácení). Pravděpodobně ženská neměla příslušné vzdělání či kvalifikaci nebo co. Musíme si to rozříkat s Mubashirem, koho to nahoru poslal. Zahra, naše LHV, má totiž čerstvě narozené dítě a Mubashir poslal nahoru náhradu.

S Dinou jedeme před polednem na inspekci prací na rekonstrukci cesty. Stojí při nás opět anděl strážný. Za vesnicí Gon nám na poměrně jednom z mála bezpečných míst upadá na Aliho toyotě řízení a my s neovladatelnými koly vletíme do stráně. Řídil Hussain. Naštěstí upadnuté šrouby a podložky najdeme v písku na cestě a potom, když nám malí kluci z Gonu donesou potřebný klíč, protože náradí se v autě nevozí, provizorně opravujeme řízení a za hrozných nervů vyrážíme dál. Cesta z Arandu do Doko je opravdu v letošním roce nervy drásající. Chvillemi mám pocit, že už musí být kola ve vzduchu. Před nebezpečnými místy zastavujeme, kontrolujeme řízení a dotahujeme povolující se šroub. No, byla to hrůza, ale zaplať pánbůh, přežili jsme.

Akbar, což je kontraktor na cestu, nás tři kilometry před Dokem vítá čajem a masem z berana, kterého porazili, aby se rekonstrukce cesty podařila a nikdo z dělníků na ní nezahynul. Chvíli jsme poseděli a potom již pěkně po svých šli prohlédnout práce na cestě. Neuvěřitelné, na cestě pracuje asi šedesát lidí. Lopaty, krumpáče, pajcry, velké kladivo, kolečka a úsměv. To je všechno pracovní nářadí, kterým se zařezávají do příkrých strání, rozbíjí skálu, odvalují kameny. Na takřka kolmých stěnách stavějí opěrné zdi pro cestu, a to vše bez betonu, armování jen kladením kamenů na sebe. Zdi unesou terénní auta i s tunovými náklady. Tam, kde je skála je již příliš pevná používají jedinou mechanizaci - velkou motorovou přiklepovou vrtačku, tzv. drilmašin. Pomocí ní vyvrtají díry pro výbušninu, kterou si prorazí cestu dál. Minimální šířka cesty, kterou jsme jim stanovili, je dvanáct stop.

Došli jsme až do Doko, kde se s opravou cesty začalo. Tady se hlavně rozšířila jedna nebezpečná zatáčka, v které před nedávnem málem spadl public jeep (místní veřejná doprava) do propasti. Stejná situace jako my vloni. Zůstal viset dvěma koly za šasi nad propastí. V autě bylo dvanáct lidí. Cesta už je pěkně široká a na místní poměry bezpečná. Jen ještě musíme přikoupit ocelovou rouru pro odvod vody, která protéká zatáčkou.

Na zpáteční cestě filmujeme a fotíme odpalování náloží. Odstraňují se dva nebezpečné převisy, u kterých letos na jaře spadl z cesty jeep s šesti lidmi vracující se z Arandu. Čtyři z nich nehodu nepřežili. Dva vypadli z auta a se zraněními přežili. Jeden z nich byl lékař, který byl v naší nemocnici na inspekci.

Do Arandu se vracíme po nervy drásající cestě již za tmy. Odmítáme návštěvu u Aliho a po malé informomační schůzce s Evou a Pavlem jdeme spát.

23.9.2011 Mosty

Ráno jsme si trochu pospali. Vstáváme kolem sedmé hodiny. Ani Hussain se Sarfrazem se nemají moc ke vstávání. Hussain obvykle vstane trochu dřív a udělá nám čaj do postele. Dnes ho budím já, až když jdu na ranní toaletu. Pak si ještě vlezu do postele, abych nenarušil ranní rituál.

Eva je s Najafem domluvená na čtyři odpoledne v nemocnici, takže mají s Pavlem do čtyř volno. Posíláme je spolu se Sarfrazem na malý výlet k ledovcové bráně a pak dál do údolí směrem k pastvinám pod Bargandžem.

My zatím svoláváme malé sezení místních, kteří by z našeho hlediska byli schopni opravit tři místní mosty - Ali bridge, Basho bridge a Kero bridge. Po těch pěti letech co ve vesnici působíme,

víme, že opravu jsou schopni realizovat Fida Ali, Mahdy a Čermen Ali. Ještě k této trojici patří i Sekandar, ale ten se bude starat o traktor, takže ho vyřazujeme z adeptů na opravu. Na jednání jdeme s cílem, aby na opravě mostů spolupracovali všichni tři. Bude to nejlepší. Předejdeme hádkám ve vesnici plynoucí ze závisti. I ta tady je, bohužel. Chceme také dosáhnout i nejlepší ceny. Na to jsme se myslím dost dobře připravili. V minulých dnech jsme s Dinou prohlédli mosty a zdokumentovali jejich stav a jak se ukázalo, pěkně jsme toho při dosahování dobré ceny využili. Nenechali jsme se opít rohlíkem. Pěkně jsme jim ukázali fotky, když nám tvrdili, co všechno se na mostě musí dělat a ono to ve skutečnosti bylo v pořádku. Také již za tu dobu máme velké zkušenosti a přehled o cenách. Hoši se sice snažili, ale s námi nevykejšali. Všechno se nám podařilo k naší spokojenosti dohodnout. Původně jsme sice mysleli, že si každý vezme jeden most, ale oni se nakonec dohodli, že budou nějakým způsobem spolupracovat na všech mostech. Všichni jsme byli nakonec spokojeni, což se na závěr ztvdilo, jak je tu zvykem, čajem.

Ve vesnici začala sklizeň obilí a mlácení. Vylezli jsme s Dinou a Najafem na střechu nemocnice s tím, že zkontrolujeme včerejší Pavlovu opravu solárního ohříváče. Ze střechy vidíme všude kolem živé mlátičky. Kolem kůlu chodí dokola jaci a dzo a svou vahou drtí klasy, které jim vesničané hází pod nohy. Aby se zvířata nezastavila, běhají jim za zadkem pokřikující a švihající proutkem střídající se členové rodiny. Od malých dětí, až po ženy a muže. Nejhůře je na tom jak, který je uvázaný nejbližší kůlu. Točí se téměř na místě a je nepřirozeně ohnutý. Tenhle vrískot a oblující a únavný pochod musí zvířata vydržet celý den a několik následujících dní. Bohužel je to pro zdejší obyvatele nutnost, aby dokázali v těchto podmínkách přežít. Mají ještě jeden stres. Letošní počasí při žních jim moc nepřeje. Přes okolní kopce se neustále tlačí oblačnost, co chvíli to vypadá na déšť. A to by mohlo znamenat pro vesnici pohromu. Potřebují nejméně deset dní, aby stihli úrodu zpracovat, jinak by neměli zásoby na zimu a měli by velký problém přes zimu přežít. Už teď vidíme, že mlátička jim značně zkrátí čas potřebný na sklizeň a tím zmenší i riziko znehodnocení úrody těžce vydobyté z terasovitých políček.

Jinak funkčnost sprchy respektive solárního ohřivače jsme nemohli vyzkoušet, protože z nějakého důvodu neteče voda. Tak nám alespoň Najaf vysvětluje na střeše nemocnice systém školství v Baltistánu.

Odpoledne jsme pozvaní na oběd k Sekandarovi a večer na večeři k Mahdimu. Obojí je kupodivu dobré.

24.9.2011 Porod

Největší zážitek dnes mají Eva s Dinou. Šly spolu s Batul a Asijou k porodu. Porod nebyl v nemocnici, ale v prostředí, ve kterém jsou zvyklé ženy rodit, tj. doma. Batul a Asija, děvčata, která jsme vloni poslali do Skardu na kurz do nemocnice ve Skardu, se ukázala jako skvělé porodní báby. Přece jen se ve škole něco naučila. Eva je hodně chválila. I pro Evu to byl velký zážitek. Vždyť to byl její vůbec první porod a ještě v tomto prostředí. Nebyl jsem u toho, jen z povídání, ale prostředí tradičně hrozné, špinavá podlaha, špinavé oblečení, stejné, v kterém chodí na pole, nosí píci z hor a dělá všechny práce. Rodí v kleče. Kdyby holky nedonesly čisté prostírání, porodila by dítě na zem. Respektive do hoblin, které si ženy, když se blíží termín porodu, strouhají. Žena porodila krásnou zdravou holčičku.

25.9.2011 Přesun do Skardu

Přesun do Skardu. Pavel a Eva zůstávají nahoře v Arandu. Cestou jsme se zastavili ve vesničce Gon, kousek pod Arandu, kterou všichni považují za součást Arandu a dověděli se, že na mlátičku se nejvíce těší ženy. Na ženách totiž leží většina prací spojených se sklizní obilí.

26.9. - 29.9.2011 Rukoya u Niaze

Stále čekáme ve Skardu na traktor. Mlátička už došla, ale zbytek ne. Sekandar se už nemůže dočkat a nejraději by v mlátičce spal. Údajně se snad nepohodl řidič nákladáku s transportní společností či co. Prostě jako vždy, termín plus mínus. Nedostal jsem se ke psaní a tak mám tak trochu zmatek v hlavě, kdy jsme co zařizovali. Navštívili jsme Marafi Fandation, kde jsme se dověděli, že máme přiklepnuté peníze na domeček v Arandu pro nás případně pro lékaře. Letos se začíná stavět nebo spíše si jen navezou kámen. Ještě má nás navštívit stavební inženýr s plány. Možná i s námi pojedou nahoru do Arandu. Další schůzka byla v Aga Khanově nadaci, kde jsme se vzájemně informovali o aktivitách v Arandu. Zjistili jsme totiž, že tato nadace opravuje školu a projektuje nový vodovod. Chtěli po letošní nehodě jeepu, kdy se zabyli čtyři lidé, opravit i cestu, ale my jsme je předešli.

Z Arandu jsme také dovezli malou asi sedmiletou holčičku Rukoju. Měla poraněné oko. Pravděpodobně si do něho píchla dřívko či trn. Zavedli jsme ji k doktorovi Niasovi, který ji operoval. Nicméně to vypadá, že malá Rukoja bude potřebovat novou rohovku. A to je naše další aktivita, kdy se snažíme doktoru Niasovi domluvit dvě stáže v ČR na odběr rohovek a transplantaci rohovek. Odběr rohovek by tady byl možný. Zákon to nezakazuje. Je třeba jen souhlasu rodiny. Já jsem volal Jirkovi Řehákovi, ale v Olomouci se těchto operací dělá hodně málo, snad dvacet do roka a ještě by byl nějaký problém s penězi. Dina volala s Petře Procházkové, která má

nadaci Berkat. Petra je velmi nadšená a rozhodně prý v tom něco podnikne. Také Dina se snažila kontaktovat přes email profesora Ševčíka, ale zatím na email nereagoval.

30.9.2011 Noční drama, Niaz operuje, skvělá cesta

Nad ránem někdy kolem čtvrté hodiny ráno nás vzbudilo mohutné bušení na dveře. A oni to mladí i s Najafem. Plní adrenalinu jednak z noční cesty, ale hlavně z jejich velkého úspěchu. V Arandu začala rodit další holka. Eva, Pavel a Najaf byli v Bisilu, což je dvě hodiny pěšky. Vyšetřovali zdejší pacienty. Pro Evu příběh z Arandu Sakhavatův otec (rodina, která nás chce zbavit Najafa), že se musí hned vrátit do Arandu, že s jeho dcerou je zle, protože nemůže porodit. Chtěli sice okamžitě běžet do Arandu, ale jak je tu zvykem, nepustili je dříve, dokud neposedí a nevypijí čaj. I Sakavatův otec musel sedět a popíjet. Nicméně po návratu Eva zjistila, že dítě se již narodilo, nevyšlo hlavičkou napřed, ale pánví, takže těžký porod. Jenže nevyšla placenta a nebyl přiškrcený pupečník. Pod rodičkou kaluž krve, kterou místní ženy řeší přihazováním hoblin pod klečící rodičku. Ta již pro velkou ztrátu krve omdlévala a upadala do bezvědomí. Eva poslala rychle Najafa, který do domu nesměl, pro infuze a pokusila se napíchnout žílu. Nedařilo se. Volala na Najafa, ať jí pomůže, že přece jen má větší praxi než ona začínající doktorka. Najaf jednak nechtěl a nechtěli ho i pustit, protože ve zdejším kraji muž lékař k ženě od pasu dolů nesmí. Eva se ale do toho vložila rázně a kupodivu ji respektovali. Tak Najaf je asi první muž v Baltistánu, který byl u porodu. Žílu sice napíchl, ale jak říkala Eva, byla nedostatkem krve tak splasklá, že infuze nechtěla kapat. Zkoušeli stříkačkou rozkapat, ale nedařilo se. Pak vyměnili infuzi za jiný typ s jinou viskozitou a kapání se rozběhlo. Po rozkapání vyměnili tu původní a už to šlo. Placentu z ní ale dostat nemohli. Eva se ve zdejších podmínkách bála placentu vytrhnou. Kdyby byla přirostlá, tak by ji rodička během tří minut vykrvácela. Rázně s Najafem rozhodli, že žena musí do Skardu. Fida Ali zorganizoval přenos ženy pod vesnici do auta a s otcem rodičky a miminem vyrazili do Skardu. Zhruba ve čtyři ráno byli v nemocnici, kde LHV provedly zákrok a placentu vyndaly.

Milé Zahře ještě daly transfuzi a byla zachráněna. Šli jsme se potom ráno na ně podívat. Miminko bylo ještě od pilin. No to je další věc. Až ve Skardu Eva s Pavlem zjistili, kde celou dobu těch divokých hodin noční jízdy strachu mimino bylo. Bylo v pytli s hoblinami v zavazadlovém prostoru mezi věcmi v prachu. Hrůza. I mimina tu mají tvrdý život. V nemocnici už ale bylo s čerstvou maminkou. Eva i Najaf odvedli moc dobrou práci.

V nemocnici jsme měli také domluvené natáčení operace oční čočky s doktorem Niasem. Záběry chceme použít při domlouvání jeho stáže v ČR. Provádí i komplikované oční operace a je zřejmě hodně vyoperovaný. Udělá více než tisíc operací očí za rok. Byli jsme s Dinou a Sarfrazem na operačním sále a mohl jsem točit cokoliv. Doufám, že se záběry podařily a že jich zdárně využijeme.

Odpoledne jsem odjel s Husseinem a Nisarem (bratranec Sarfraz) do Arandu. Jel jsem jednak na inspekci cesty a mostů, a pak také pro naše věci. Řekli jsme si s Dinou, že při čekání na traktor bychom mohli zajet do Haramošského údolí k Sarfrazovi. Už i proto, že ve Skardu jsme domluvili i operaci oka otci Sarfraz, nosiči z Dinině první expedice, který nás tedy hlavně Dinu, zval.

Cesta je úplně skvělá. Opravené úseky, kde jsme umírali hrůzou, jsou na zdejší poměry krásně bezpečné. Cesta je rozšířená na 12 feetů, okraje cesty zpevněné stěnami z velkých kamenů. Některé skály, co byly v cestě, jsou odstřeleny. Dělníci už jsou v polovině mezi Doko a Arandu. Kontraktor Akbar pracuje dobře. Oprava cesty tu vyvolala velké pozdvižení. Všude v údolí se o ní povídá. Snad žádná NGO (Nevládní Humanitární organizace) ještě cestu neopravovala a ještě to chápou jako reakci na neštěstí, které se tu stalo. Velmi si považují České republiky.

Po příjezdu do Arandu se na mě sesypala vesnice jako vždy. Tentokrát to ale bylo ze zvědavosti, zda převoz Zahra přežila. Fido Alimu jsem ukázal fotku z nemocnice a ten mě hned zavedl do domu Zahry, kde seděly plačící ženy. Když jsem jim ukázal fotku usmívající se Zahry a miminka, hrdelně začaly vydávat zvuky něco mezi pískotem a křikem. Pak si vzaly fotoaparát a nad fotografií se modlily. Silně emotivní to bylo i pro mě. Úplně jsem měl husí kůži.

1.10.2011 Zničená džola

Ráno jsme si přivstali, že nafilmuji něco z opravovaných mostů. Chtěli jsme spěchat, abychom ještě stihli přejet až do Haramoše. Já bláhový zase zapomněl, že jsem v Pákistánu. Čas se měří na dny a ne na hodiny. Posedět, čaj popít, povykládat, klídek pohoda. Do Skardu jsme dojeli po třetí hodině. Do Haramoše je to ještě pět hodin, takže nikam se nejede. Až zítra.

Cestou dolů do Skardu jsme zastavili u džoly, na které jely v roce 2008 Viki s Petrou. Je v naprosto katastrofálním stavu. Zhruba si ji poměřím a Akbarovi říkám, že i tu opravíme. Peníze že budou extra. No a po návratu do Skardu jsme dali řeč s Akbarem, na kolik taková nová džola přijde. Jako vždy, cena se stěluje od boku. 30

tisíc, tak jsem se jen zasmál a řekl mu, že jedeme na bazar k steelmenovi. Už to tu přece jenom známe. Vyrazili jsme i s Husseinem. Kousek před kutlochem, kde je steelmen, Akbar řekl, že ještě něco má a zmizel. Cena je nakonec za 12 tisíc. Nic překvapivého, každý to tu zkusí. Chudáci turisté.

Odjezd do Haramošé je ohrožen. Dina má střevní problémy. Tak uvidíme ráno.

2.10.2011 Cesta do Haramoshe

Přece jen jsme mohli odjet. U Diny sice střevní potíže přetrvávají, ale rozhodla se, že pojedeme. Traktor stále není v dosahu, Sarfraz je nadržovaný i s bratrancem Nisarem, že nás uvedou do svého údolí. Dina se chce do Haramošé také podívat a zavzpomínat na jejich první expedici. Ráno je to jako vždy. Chceme vyjet brzo ráno, abychom byli v Dasu, vesnice, kde bydlí Sarfraz, ještě za světla, ale odjíždíme až v poledne. Už ani nevím proč. Asi proto, že je to Pákistán.

Jedeme v pěti - Dina, Sarfraz, Nisar, Hussein a já. Tatřka nic si nebereme. Jen spacák, karimatku, bundu, stan i pár polévek pro nás kluci mají. Já si vzal jen navíc salám a slivovici. Pro jistotu. Hoši říkali, že nás budou hostit, takže nemáme brát ani vaříč. Ještě za světla dojíždíme do Sasi. Vesnice na Indu, kde momentálně bydlí Nisarova rodina. Nezbytný čaj a pohoštění trvá až do tmy. Je ale pěkná světlá noc, měsíc svítí, tak snad to půjde. Šlo, ale možná by bylo lepší nevidět vůbec. To, do čeho jsme vjeli se dá srovnat s horolezeckým výstupem ve strmé stěně. Úzké hluboké údolí. Obrovské hromady naplavenin zvednuté vrásněním do kilometrové výšky a následně proříznuté řekou, která vypreparovala úzké hluboké údolí lemované kolmými hliněnopísčnými stěnami. V nich pak Haramošané vykultali cestu, která drží bůhví na čem. Toyota šplhala nahoru a nikdo v autě nemluvil. Hussein jako řidič dostával zabrat a my s ním. Světla se v zatáčkách ztrácela v hlubinách tmy a chvílemi nebylo vidět, kamže to jedeme. Po tak exponované cestě jsem ještě nejel. Cesta byla ale poměrně bezpečná, dobře udělaná i trochu širší. Jen

ta expozice. Za úplné tmy jsme dorazili do Dasu, kde jsme přespali v pěkném domě u Rasula. Příbuzný Nisara i Sarfraz, bývalý důstojník pákistánské armády, který kromě jiného sloužil na Baltoru. Hlídal hranici mezi Pákistánem a Indií v šestitisícovém sedle Conway pass.

3.10.2011 Objevení ráje

Dininy problémy se moc nelepší. Má stále průjem, který zastavuje imodiem. Přesto ráno vyrážíme. Nasedáme do Toyoty a posuneme se nahoru, co nejdál to jde. Jestli jsem se někdy v autě bál, tak to nic není proti této cestě. Shodli jsme se Dinou, že takovou hrůzu jsme ještě ani jeden z nás nejeli. Auto úpí do neuvěřitelných stoupání po tak úzké cestě, že už už myslíme, že kola musí být ve vzduchu. Na necelém kilometru nastoupáváme o tisíc metrů výš. Chvillemi auto stojí a hrabe naprázdno koly a vyhazuje z pod sebe balvany, aby se přece jen některé kolo zachytilo a posunulo nás kousek dopředu a hlavně nahoru. Zatáčky musí bledý Hussein projíždět na několikrát a těsně kolem stěn. Stejně mu zadní kolo nadjíždí těsně nad téměř kolmou stěnou. Ta cesta je snad jen pro osly a ne pro auta. Také jsme ve spodní části ještě jednoho naloženého osla předjeli. Ten nás pak ale stejně v pohodě došel a ještě i předběhl. Konec, dál nejedeme. Cesta končí, dál je už jen chodník. Jsou tu složené ohromné špalky dřeva, které nosí shora z údolí osli. Stojí tu Toyota předělaná na vození nákladů, na kterou chlapíci nakládají trámký. Odjíždí s ohromnými výkyvy tam, kde jsme před chvílí prožívali okamžiky hrůzy. Naprosto nechápu, jak se mohou s tím nákladem dostat dolů.

Očekával jsem podobné údolí, jako je Braldu nebo Basho. To co jsem po třech hodinách pochodu uviděl, mi úplně vyrazilo dech. Takové krásné božské místo jsem snad v životě neviděl. Rozlehlé zvlněné travnaté koberce, v kterých jsou malebně usazené pastevecké domky s oplocenými zahrádkami pro zeleninu. Vše je ohraničeno krásnými vzrostlými až obrovskými borovicemi. Občas některé stojí jako majestátný solitér, jehož kmen jeden člověk neobejme.

Náhëra Haramoshe

Ukrytá nádhera Haramoshe

Dýchne na vás idyla ráje

Nádhera, nedá se jít dál. Vychutnáváme si pocit ráje. Vše ještě umocňuje nádherné počasí a ticho. Zažívám si pocit slyšet vzdálené zvuky. Na kilometr daleko je slyšet dětský povyk, pokřik žen a občasné bučení kravky či mečení kozy. Nemohu se tohohle idylického místa nabažit. Jdeme dál. Projdeme lesem na další údolní terasu a vše se opakuje. Pohádka. K borovicím přibývají i podzimem do žluta vybarvené břízy. Cíl naší cesty má být závěr Haramošského údolí. Dnes dojdeme na pastvinu Pakhora, kde má Nisar matku. Tady si stavíme již za šera stan, budujeme náš base camp. Zítra vyrazíme nahoru, což je

asi tři hodiny chůze, bez věcí. Rychle se setmělo a pořádně ochladilo. Dině není dobře. Šla se zabalit do stanu do spacáku. My jsme si udělali oheň a trochu klábosili a koukali do ohně. Přišlo mi to všechno hodně majestátné. Sedíme na travnatém koberci, děláme si oheň, kolem borovice, břízy a nad námi do noci září bílá tříkilometrová severní stěna více než sedmitisícového Haramoše. Nad Haramošem vyšel měsíc, který tento okamžik ještě více umocnil. Sedíme s Husseinem a koukáme na měsíc. Nevím proč, ale zeptal jsem se ho, zda ví, že na měsíci byli lidé. Zasmál se, že to není možné. Myslel si, že je to jeden z mých vtípků. Vysvětlil jsem mu s vážnou tváří, že tam opravdu lidé byli. Zamyslel se a pak se zeptal, na to, co ho provází celý život. Proč tam letěli, když tam nic neroste.

4.10.2011 Astana

Noc byla mrazivá. Na stanu máme námrazu. Zima nám na rozdíl od Sarfraz a Nisara nevadí. Máme dobré spacáky. Sarfraz s Niasem říkali, že budou spát na střeše pasteveckého domku matky. Dovnitř spát nepůjdou. Ani se jim nedivím. Kamenný domeček s hliněnou střechou porostlou travou, uvnitř otevřené ohniště a spousta dýmu. Hoši už si odvykli, i když tu prožili své dětství. Noční mráz je ale vrátil do dětství. Ráno byli jako uzenky. Sarfraz to kompenzoval voňavkou, kterou dostal na návštěvě v Česku od Dáji. Zajímavá pachová kombinace.

Dině je stále zle. Bolí ji břicho, má průjem a musí být dosti zesláblá. Už třetí den nic pořádně nejedla. Je mi jí líto. Je ale odhodlaná jít dál. S tím jídlem je to tu horší. Začínám litovat, že nemám vařič. Na jídlo je tlustá čapáta a máslo. K tomu hrneček, půl voda půl mléko a v tom pytlík našeho čaje. Nic víc. Jako na potvoru jsem si vzal i málo müsli tyčinek. A z toho mála mám podezření, že mi kluci ujedli. Vypadá to, že budu hladovět. A taky že jo. Na pití po přemlouvání alespoň Dině udělali tumruk, horský čaj ze zdejších bylinek. Mám ještě salám. Nějak přežiju. No problem. Spíše než hlad mám pastvu pro oči. Čím výše jdeme, tím nádherněji. Borovice ustoupily a teď jdeme březovými háji. Břízy musí mít tak pět set let. Obrovské kmeny, košaté koruny, pokroucené větve vytvarované divokou přírodou a drsným počasím. Teď je tu ale nádherně. Už to není pochod, ale toulání a vnímání neskutečného nádherného kousku země a jeho obyvatel. Na člověka tu dýchne neskutečná pohoda.

Dojdeme až do samého závěru údolí. Na jedné malé výspě stojí malý kupodivu zděný domek s vlajícími zástavami. Místo je posvátné a má sloužit jako ochrana proti lavinám. Jmenuje se Astana. Kolem je galerie hor, kterým vévodí Haramoš se svým menším přítelem Malubikem. Nad námi je i sedlo Haramoš La, přes které bychom se čtyřdenním pochodem dostali až do našeho Arandu. Chvilí posedíme, něco si potočím na kameru ve snaze zachytit tu krásu kolem a pak rychle dolů ke stanu. Ještě předtím chci sníst jednu tyčinku, ale nakonec mám jen jedno sousto. Snědli mi ji. Třeba bude večere.

Nebyla. Opět jen hrníček, půl mléko půl voda a čaj, placka a zdejší máslo, asi z kozího mléka a tentokrát navíc hrníček kýšky. Opět z kozího mléka. Ale chutnala. Rozděláváme oheň. Ukrojím si dva kousky salámu a opékám si je. Dina je jen na keksech. Klukům dáváme ze stanu horní plachtu, aby si z ní udělali provizorní příbytek. Nechce se jim spát v udírně. Doufám, že nezačne pršet. To bychom pěkně promokli. Večer je dnes tepleji než včera. To nevěstí nic dobrého. Jdeme brzo spát. 19:30.

5.10.2011 Zpět do Skardu

Poplach, začíná pršet. Je půl sedmé. Kluci přes nás hodí svůj provizorní domeček a my balíme. Hrneček kýšky, máslo a placka. Dina dojídá kekxy a vyrážíme. Neprší moc, jen tak občas kapne. Dolů to jde rychle. Užíváme si posledních pohledů a za tři hodiny jsme u auta. Právě včas. Začalo opravdu pršet. U auta čeká jeden místní, který nás přemlouvá na koupi našeho auta. Neuspěl. Nasedáme a jedeme dolů. Jestliže jsme se báli cestou nahoru, tak teď je to sakra víc. Prší, kola kloužou po kamenech a propast máme na naší straně. Myslím, že mně přibylo šedin. No jsme dole v Sasi. Malé občerstvení u Nisara, s kterým se loučíme. Nasedáme do Toyoty a vyrážíme směr Skardu. Posadil jsem se za volant a celý zbytek do Skardu kolem Indu odřídil. Hussein si zasloužil odpočinout. Už je stone driver. Dina je hodně utrápená. Na hotelu jde hned do postele a vzápětí usne. Kluci se ještě běží najíst na bazar. Já si udělal nudlovou polévku. Chutnala mi jako nejlepší jídlo v grand hotelu.

Kluci se vrátili s dobrou zprávou, traktor je již ve Skardu.

6.10.2011 Příjezd traktoru, intriky, CM

Co to je? Křeče v břichu. Nad ránem mě vyhnaly z postele rovnou na záchod. Je to průjem. Už jsem se těšil, že se ho letos vyvaruji. Bohužel. Ještě mám naději, že to způsobila jen strava předešlých dnů a následný šok nudlovou polévkou. Možná ta kozí kýška. Abych vytestoval žaludek a střeva, zda to myslí vážně, tak si dám na snídani volské oko a čaj s mlékem. Zajím to toustovým chlebem s marmeládou. Bud' a nebo. Uvidím.

U snídaně máme pohovor se Sekandarem o tom jak si představujeme hospodaření s traktorem. Dostává k dispozici traktor, vlečku, mlátičku a pluh. Nic následného mu již platit nebudeme. To je guma, naftu, olej a opravy. Všechno bude v jeho režii. Jedinou podmínku máme, aby místní lidé z Arandu měli pro mlácení a orání výhodnější ceny. Souhlasí. Jak jinak. To je první nástřel podmínek. Následně budeme muset v Arandu říci i ostatním, jak si představujeme provozování darovaných věcí. Podle našich zkušeností tu poměrně dobře funguje veřejná kontrola. Chceme tak předejít i následným bojůvkám. Bojůvky byly i s Rescue Toyotou. Dokonce to došlo tak daleko, že byla odstavena policií ve Skardu do doby, než policisté prozkoumali smlouvu mezi Czech Hospital a Alim, provozovatelem auta. Tři měsíce trčela ve Skardu, až policisté shledali, že Ali provozuje Toyotu v souladu se smlouvou, pak si mohl teprve auto vyzvednout. Tomu se pokusíme předejít. Při projednávání podmínek jsme se po pěti letech dověděli pro nás příjemnou novinu, že pozemek pod nemocnicí byl bezúplatně věnovaný právě Sekandarem. Do této doby jsme byli přesvědčeni a byli přesvědčováni, že pozemek věnovala vesnice. Jestliže je to tak a Sekandar nám to chce doložit výpisem Patvari (zdejší Katastrální úřad), pak je to na zdejší poměry naprosto neobvyklá věc. Svědčí o charakteru Sekandara. V horách Baltistánu je zažitá praxe: Když někomu poskytnu pozemek, na kterém je postavena investorem budova (například škola, nemocnice, dispenzáríum), pak po dobu provozování budovy musí být někdo z rodiny zaměstnán jako čokydar čili správce a hlídač v jedné osobě. Když se podmínky nesplní, pak je automaticky vlastníkem budovy majitel pozemku a může si s ní dělat, co se mu zlíbí. Třeba místo školy sklad. No a osvícený Sekandar proti všem normám a zvyklostem v roce 2007 pozemek bez jakýchkoliv famfár věnoval na stavbu naší nemocnice. Opravdu je to pro nás dobrá zpráva už i proto, že jsme si za dobu našeho působení v Arandu vytipovali Sekandara jako spolehlivou osobu, technicky i morálně zdatnou. Jako jeden z mála nám dokázal bez nároku s leccím pomoci. No uvidíme, čas ukáže.

Před obědem se jdeme podívat na traktor. Feguson MF240, typ, který je zde nejvíce známý a umí ho opravovat snad v každé vesnici. Což je jedna z důležitých věcí - umět snadno a dostupně opravit. Po zkušenostech, kdy jsme dovezli generátor Zepelin a při první poruše byl na rok odstaven, protože ho nedovedl nikdo opravit, už tuto podmínku důsledně zohledňujeme. "Troli" nebo-li vlečka, kterou nám firma dodala je na zdejší poměry totálně nevyhovující. Je bez pérování, delší a vyšší. Na prvním větším hupu se naložená vlečka převrátí. S delší vlečkou by traktor také neprojel některé zatáčky na zdejších horských cestách. Spíše se hodí do Pandžábu než sem do hor. Výsledek je, vlečka se musí přestavět. Naštěstí pro zdejší řemeslníky to není problém. Problém je jen časový. Hussein opět prokázal své vyjednávačské schopnosti. Z původní ceny stopadesáttisíc domluvil stotřicetpět i s přiděláním dalšího sedadla pro spolujezdce, přiděláním střechy a vyrobením bedny na náradí na traktor. Ještěže je, kluky, máme. Hloupé Evropany by pěkně natáhli. Ceny pro cizince tu jsou vždy jiné. Oprava potrvá osm dní.

Odpoledne jsme měli, respektive Dina, už jen diskuzi o místních poměrech s hochem Imranem, který bude dělat průvodce Evě s Pavlem na Baltoro. Samozřejmě, jak jinak tu v Pákistánu, se to zvrhlo na pomlouvání Ameriky, jak okupuje celý svět, jak chce napadnout Čínu a Talibance posílá na Pákistán. Raději takové diskuze zavčas ukončit. Dina mu jen doporučila, aby se vyrazil podívat do světa. Je zajímavé, že se v Pákistánu s těmito názory setkáváme stále, přičemž oficiální politika je proamerická. Mladík argumentoval, že tyto informace má ze zahraničí, což jak vyloučilo, je kniha iránského šítského vůdce. Máme jednoznačný názor, že nedostatek vzdělání a jednostranný přístup k informacím má za následek lehkou ovladatelnost a manipulaci lidí. Tak dopadl i Grek Mortenson (kniha Tři šálky čaje), který pro Baltijce udělal neskutečně mnoho. Postavil zde stovky škol, aby pozvedl vzdělanost horského národa Baltiů. Investoval do charity množství času a peněz, až již svých nebo sponzorů. Věřil tomu, že proti násilí se dá bojovat charitou. Nakonec je tu, podle mladého Imrana, za agenta CIA. Proč? Protože to psali v místních novinách. Dává mu i za vinu, že žádná ze škol nefunguje, že se v nich neučí. Vůbec si neuvědomuje, že Mortenson jen stavěl školy, aby dal státu možnost, kde učit. Stát měl zajistit učitele ne Grek Mortenson. Vůbec se nad tím nezamyslí, jeho argument je, v novinách psali, že školy nefungují a že byl agent CIA. Zajímavé je, že nám přitom líčí, jak Grega odstavil jeho nejbližší spolupracovník Párvi, kterému Grek věřil

a na kterého se spoléhal. Myslím, že o něm píše i ve své knize "Tři šálky čaje". Ten se totiž shlédl v novém Houstelu, který Mortenson postavil ve Skardu pro studenty z vysokohorských vesnic, aby jim umožnil dostupnější vzdělání. Tento člověk mu Houstel v podstatě za pomoci místních úředníků zcizil a udělal si z něj privátní školu. Rozčiluje se, že Gregovi ukradl peníze i na opravu jeho první postavené školy v Kurfe. Články do novin napsal právě tento Párví, aby Mortensna zdiskreditoval. Přesto, že nám Imran příběh vylíčí, jeho závěr je stále stejný, Mortenson je agent CIA a nic nefunguje. Vyjádření novin je silnější než jeho myšlení. Je to smutný konec. V samém důsledku na něj opět doplatí lidé z horských vesnic. Jsou jen rukojmím místních mafiánů a politiků.

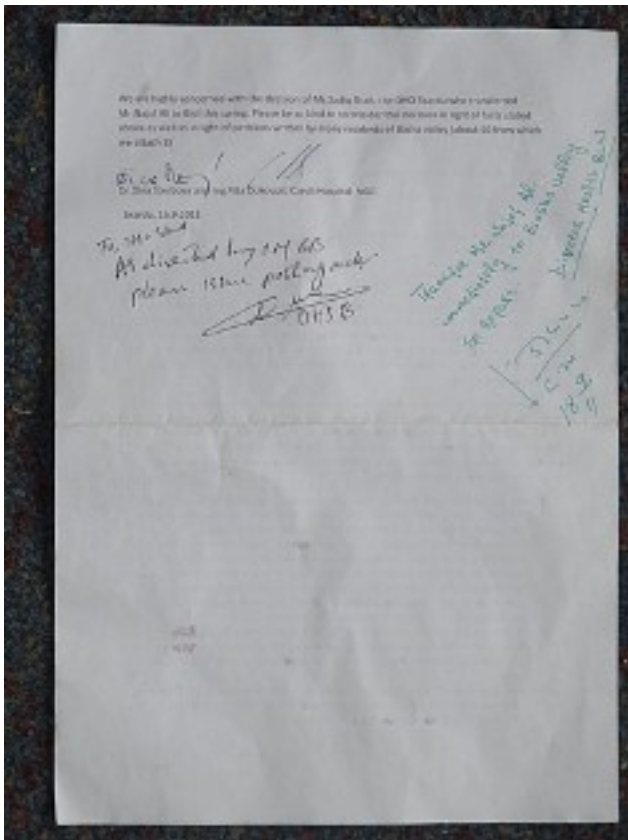
I my neustále přemýšlíme, zda nás nečeká stejný osud. Čím je naše mise úspěšnější, tím více cítíme tlak z okolí místních "divných" společenských struktur, které se zaštiťují ušlechtilými cíli. Jako například, že se udělá "Board", v kterém budou určití významní lidé, jako úředníci, politici a boháči. Board bude za naší nepřítomnosti rozhodovat a řešit problémy nemocnice. Na první pohled to zní ušlechtilé, ale vzhledem k tomu, že zdejší poměry již docela známe, víme, že je to jen prostředek, jak se dostat k ovládnutí nemocnice. Už jsme letos zažili dosti nebezpečnou situaci, první dosti silný tlak. Máme v nemocnici dispenzáře Najafa, který je v místních poměrech a v Arandu vůbec, super mozek. Je tak dobrý, že by ho DHQ nemocnice ve Skardu ihned přijala. Je jen trochu výřečný a v každé diskuzi se prosazuje. Jsme za něj velmi rádi. I na něm je v mnohém založen úspěch naší nemocnice. Najaf je umístěn do Arandu příkazem DHO. Z části je placen státem a z části Czech Hospital. Při jeho ustanovování jsme byli ubezpečováni, že je to na několik let a že když je resident Arandu, nebude přeložen. Přišla zima a Najafa nám přeložili do Bisilu, což je dvě hodiny chůze od Arandu. Dispenzáře z Bisilu přemístili do Arandu. Naprostý nesmysl. Chudáci kluci, každý den si museli vyměnit vesnice, dvě hodiny tam, dvě hodiny zpět. Přitom mají práce na poli, pastvinách, s dobytčím, které je tu rodinná povinnost vykonávat. Najaf má ještě složitější situaci, protože je v rodině jediný syn. Jako důvody, které nám v zimě došely emailem, byly: 1. Neošetřoval voliče Imra Nadina, 2. Ošetřoval jen ty, kteří přešli do politické strany Radži, 3. Chtěl nalít lepidlo do oka jednoho pacienta a 4. Na počítači pouští dábelké obrázky a pornografii. Dost vážná obvinění na to, aby nás vyhnali klacky. Jeho přeložení je trestem. Přišly i pomlouvačné emaily od neznámých autorů. Dina ihned odpověděla, že přeložení Najafa není automatické puštění druhého dispenzáře Sakandara Abase do naší nemocnice. Vždyť Najaf má podepsanou hmotnou odpovědnost za celou nemocnici, včetně drahých přístrojů, fotovoltaické elektrárny a léků. V jiných dispenzářích není nic. Maximálně rozbitá židle a stůl. Žádné léky, žádné přístroje. Nemohli jsme pustit do nemocnice někoho jiného. Riziko ukradení je hodně vysoké. Přesto úředníkům bylo jedno, že lidé odřezaní od okolního světa nebudou mít v zimě přístupnou lékařskou péči. Naštěstí Najaf po návratu z Bisilu večer otevíral nemocnici a léčil. Za půl roku ošetřil dvanáct tisíc pacientů! Údaj je vyčtený s registru OPD, který má pro nás vést a který pečlivě a s nadšením dělá na notebooku. Každý měsíc jej tiskne a zakládá. Tištěné listy mu podepisuje dozorující lékař a náš supervisor Sarfraz. Možnost podvodu je minimální.

Viděli jsme situaci jako zoufalou. Po našem příjezdu jsme začali intenzivně zjišťovat, o co jde. Bylo nám divné, že kamkoliv, kde jsme přišli a začali se na problém vyptávat nebo o něm mluvit, každý hned začal odpovídat neurčitě nebo s rozpaky. Všichni nás litovali, ale nikdo nechtěl nic podniknout. Jen nám doporučovali, abychom se nezamíchali do místní politiky. Divné doporučení, když se do ní nemícháme a ani to nemáme v úmyslu. Vypadalo to, že nemáme šanci vrátit Najafa zpět. Postupně nám začalo při našich nočních analýzách, kdy jsme před usnutím rozebírali rozhovory, vysvítat, že obvinění se nezakládají na pravdě a že za vším je politik, který prohrál lokální volby. Imra Nadin. Ale proč? Co s ním máme společného? Vždyť nám zpočátku i pomáhal. Půjčil nám auto, abychom si mohli obhlédnout místa, kde postavit nemocnici. Postupně jsme skládali mozaiku, až jsme získali jistotu, že je to jeho práce. Nemohl zasáhnout přímo a přikázat úřadu DHO, aby vyhodili Najafa. Musel mít nejprve stížnost od někoho z obyvatel Arandu na Najafa. K tomu využil rodinu Sakavatova otce z Arandu, která tu stížnosti na Najafa napsala. Až po té mohl naléhat na DHO (District Health Officer) na vyhození Najafa. Až po té byl Najaf přeřazen. Zároveň jsme si i uvědomili, že zpočátku nám divné a nepochopitelné rozhodnutí vyměnit dispenzáře mezi sousedními vesnicemi, byl vlastně výborný tah od DHO, který nám fandí a chtěl zachránit situaci. Ten si moc dobře uvědomuje, co pro lidi v těžko přístupných místech údolí děláme. Přeřadil Najafa na co nejkratší vzdálenost co to jen šlo. Jako správný úředník se bojí o své místo a proto nemohl jít proti rozhodnutí svých nadřízených, ale zároveň nám chtěl ublížit co nejméně. Příkaz na přeložení Najafa přišel DHO od CM (Cheff minister - premiér provincie Gilgit Baltistán GB), kterého ovlivnil Imra Nadin. Byla to pro nás opravdu bezvýchodná situace. Už jsme se smiřovali s tím, že Najaf bude přes den působit v Bisilu a k večeru na chvíli otevře nemocnici v Arandu. Kdy bude dělat práce v rodině nám ale nebylo jasné.

Sarfraz přišel s informací, že CM bude ve Skardu a domluvil nám přes nějakého svého bohatého příbuzného, který financuje politickou stranu právě CM, schůzku. Kluk šikovná. Udělali jsme přípravu spočívající sepsání našich aktivit, léčebných úspěchů atd. S dopisem jsme vyrazili na schůzku do honosného sídla nad Skardu. CM nás opravdu přijal. Dina mu předala dopis a chtěla mu anglicky vysvětlit situaci, ale CM neuměl anglicky, tak neposlouchal a bavil se s přísedícími. Naštěstí byl s námi uvnitř Sarfraz, který se nenechal odbít a vše mu vysvětlil pěkně v urdu. Výsledek je, že CM na dopis napsal rozkazem DHO přeřadit Najafa zpět do Arandu. Úžasný výsledek a zvrát. Ještě CM k naší velké radosti udělal k přísedícím úředníkům poznámku, co ten Imra Nadin blbne, že se zabývá tak nízkým člověkem jako je Najaf, když v regionu děláme tolik práce. A máme potvrzeno, že je to Imra Nadin.

Hned po schůzce běžíme za dalším velkým úředníkem DHO panem Bismilou, o kterém si myslíme, že nám také fandí. Ukázali jsme mu dopis s příkazem. Jeho reakce byla vypovídající. Zasmál se a plácnul si s námi jak basketbalisté a připojil své doporučení DHO.

Najaf je sice zpět, ale co bude v budoucnu, nevíme. Domlouváme si ještě schůzku s Imra Nadinem v našem hotelu s tím, že chceme nabídnout spolupráci. Byli jsme tvrdě odmítnuti. Jedno z možných vysvětlení, proč je takový zaujatý, je, že jsme nepostavili nemocnici tam, kde on chtěl, dole v Niaslu, což je bohatá vesnice s jeho voliči, ale nahoře v Arandu a on potom nevyhrál volby. Moc tomu nevěříme, ale říkali to kluci. V podstatě to ukazuje na jeho hloupost. Místo toho, aby naši práci, kterou tu lidé vnímají velmi kladně, podporoval, a tím získával kladné politické body, tak nám hází klacky pod nohy. Ve svém důsledku se to lidé neboli voliči doví a může je to do značné míry ovlivnit. A že se to dozví, na to dám krk. Kluci si to pro sebe určitě nenechají. My budeme jen pracovat. Nejsme tu pro politiky, ale pro ty nejchudší z nejchudších, kteří jsou rukojmím mocných.

Jen tím chci říct, že se člověk, i když tu pracuje se svým nejlepším vědomím a svědomím, může dostat do až nebezpečných problémů. Musíme být opatrní.

7.10.2011 Lojzo Krkoška

Ráno dorazila Eva s Pavlem. Domluvili jsme jim trek po Baltoru na Concordii ke K2. Kazí se počasí. Začíná pršet. Jedou na breafing s Imranem, který jim bude dělat průvodce. Ještě dnes odjíždí s Husseinem do Ascole. Dohodli jsme se, že si výlet platí se svého. Nepoužijí se peníze z Czech Hospital.

Ráno při snídani k nám přišel starší člověk, který nás slyšel mluvit česky. On že je původem ze Slovenka, ale dlouhá léta žije ve Švýcarsku. Lojzo Krkoška. Jak se ukázalo, je to velmi zajímavý člověk. Bývalý horolezec a chemik, toho času v důchodě a baví se cestováním do různých koutů světa a vyhledává kameny ve své nejčistější podobě. S Dinou mají spousty společných známých. Domlouváme si schůzku na večer.

Děláme si dnes úřednický den. Chystáme smlouvy. Sepisujeme, co je domluvené zatím ústně. Celý den na ledovém pokoji. Den ode dne začíná být po setmění větší zima. Odbíhám jen na bazar zkontrolovat výrobu čoly, upřesnit její provedení a pak rychle zpět.

Večer dochází Lojzo Krkoška a povídá nám o svém bohatém životě. Zajímavé a osvěžující.

8.10.2011 Kluci a kameny

Trošku jsme si pospali. Po snídani pokračujeme v úřednickém dnu až do večera. Večer máme domluvenou večeři s Lojzou Krkoškou, s kterým jsme se domluvili, že dá klukům, Sarfrazovi a Husseinovi, školení, jak poznávat dobré a kvalitní kameny. Chceme, aby si v životě trochu pomohli i případným prodejem kamenů, které se tu všude v nepředstavitelně těžkých podmínkách těží. Opět zajímavé povídání. Kluci donesli na ukázkou nějaké kameny. Nic neprošlo. Dostali první lekci. Lojzo s námi jede zítra nahoru do Arandu. Vezeme nahoru traktor a mlátičku.

9.10.2011 Odložený odjezd

Nestíhám psát. Udělám si jen pár poznámek, abych je případně dopsal později. Bo jsem staříčkový a paměť mi neslouží. Ach jo Baltistáně, Baltistáně. Ano není ano a ne není ne. Neodjelo se. Není řidič, traktor není nachystaný. Musí se s ním jít opravit prvotní poruchy z výroby, těžko jdoucí pedály, unikající nafta atd. Sekandar nic nepřipravil. Čekáme na Hussaina až přijede z Ascole, aby se daly věci do pohybu. Jdeme na Kharpancho, pevnost nad Skardu. Dnes se nevyjede. Odjíždí jen Lojzo se Sarfrazem. Na Troli, vlečce, se nepracuje.

10.10.2011 Myšlení úředníka, odjezd traktoru

Ráno pro džolu, nejde naložit. Trvám na naložení, včetně billboardu. Nechali jsme totiž vyrobit a namalovat billboard, který umístíme k místu, kde byla smrtelná nehoda. Na ní je informace, že cestu opravovala Česká republika. Pokud bychom džolu a billboard nenaložili teď, tak by nahoru již nikdy nedošla. Marafi Foundation, návštěva inženýra, který nám bude plánovat houstel. Jede s námi nahoru. Kupujeme si již letenky na dvacátého října. Shora se vracíme sedmnáctého října. Budeme mít asi odjezdový velký frmol.

Mezitím co Dina s kluky kupují letenky, čekám venku před PIA kanceláří, což je zdejší letecká společnost a pozoruji hemžení ulice. Budova kanceláře je odsazená od ulice s předprostorem odděleným plotem, brankou a velkou bránou. Branka má pěkně po pákistáně ve výši těsně pod kolena příčku v podobě traverzy, takže člověk, když prochází, musí traverzu překročit. "Bezbariérový" přístup. Vedlejší brána, kterou pravděpodobně občas vjede do objektu auto, je uzamčena masivním visacím zámekem a ještě omotána masivnějším řetězem, opět spojeným visacím zámekem. Před vchodem do kanceláře sedí na židličce a vyvýšeném stupínku hlídač (čokydar) v tmavě modré umaštěné uniformě. Nebo lépe, modrých kalhotách a

modré košili. Z té nečinnosti a ze slunce vypadá šílené unaveně. Ulice je ulice mužů. Ženu zde nevidíte. Jen v období treků a horolezeckých výprav sem tam projde nějaká ta turistka, ale teď už je po turistické sezoně, tak ženy tu nejsou. Všichni oblečení stejně, do šalvar kamiz. Nákup letenek trval dlouho a já už měl dojem, že za chvíli dopadnu stejně jak zdejší hlídač. Najednou jsem zpozorněl. K velké bráně přicházel pravděpodobně úředník. Tmavé kalhoty, bílá košile, pod paží lejstra a v pravé ruce klíče. Odemknul zámek na řetězu a odmotával řetěz. Z pod paže mu vypadly lejstra do prachu na zem. Sebral je, strčil pod paži a odemkl visací zámek na bráně. Lejstra mu sice znovu popojely z pod paže, ale na zem se až nedostaly. Otevřel si s velkým skřípěním bránu, prošel a bránu zavřel, zamkl ji visacím zámkem, omotal řetězem a i ten zamknul druhým visacím zámkem. Při omotávání řetězem mu opět vypadly papíry. Tentokrát je ale nechal v prachu a napřed dokončil uzavírání brány. Nechápal jsem. Původně jsem si myslel, že otvírá bránu kvůli nějakému autu. Hned vedle tři metry vlevo měl branku, kterou mohl bez problémů projít. Jen by musel trochu zvednout výš nohu. Myšlení a důvod úředníka mi zůstává utajen. S hlídačem to vůbec nepohnulo. Nenechal se vytrhnout z letargie. Úředník mi udělal radost. Za zhruba pět minut se vracel a všechno pěkně zopakoval. Včetně padání listů. Tak jsem ho pěkně pozdravil "a salam a lejcum".

Traktor odjíždí brzo ráno z hotelu, abychom v jedenáct zjistili, že dojel do třicet kilometrů vzdáleného Shigaru. Hoši se ještě před jízdou toulali po bazaru. Dojíždíme je u mostu přes řeku Braldu. Domluva, dojedou ještě dnes do Doko, kde přenocují. My se zítra vrátíme z Arandu do Doko a budeme filmovat cestu mlátičky, přiděláme billboard a instalujeme novou džolu. V Arandu nás čeká Lojzo, celá vesnice a smutná zpráva, že těžce rozené dítě zemřelo. Ráno musíme zjistit, proč?

11.10.2011 Švýcarský čas, Dramatický přesun, džola

Včera večer se Lojzo se Sarfrazem domlouval na ranní brzký odjezd s Jusupem růžovou Toyotou. V sedm hodin bezpodmínečně odjezd. Ani o minutu později. Říká : "Jsem zvyklý na švýcarský čas". Podívali jsme se s Dinou na sebe, zacukalo nám to koutky a mysleli jsme si svoje. Známe zdejší poměry. Jemné rozlišení časové osy, tak jak to umí Evropané, je zdejším lidem cizí. Jejich maximální rozlišovací schopnost je tak půlden a to jen s kraválem. Většinou se mnohé řeší, až čas uzraje. Ráno odjeli, k našemu pobavení, o půl jedenácté.

Když inženýr z Marafi Foundation zjistil, že jede dolů Toyota, řekl, že musí jet také. Jenže je ještě třeba zaměřit pozemek, dohodnout se s námi na podobě domečku, pohádat se kolem peněz, ne s námi, ale s kontraktorem, což je Ali, Sakhavatův otec. Nakonec sepsat smlouvu a jak jinak, vypít si po všem šálek čaje. Než tohle všechno začne, je třeba se dobře nasnídat. A Lojza mezitím chodí sem a tam, dívá se na hodinky a všichni kolem jsou v pohodě. Včetně nás, i když my máme jet do Doko naproti traktoru s mlátičkou. Asi jsme již domestikováni. My víme, že i chlapi v Doko posedí a povykládají si při čaji. Pravdu jsme měli. Našli jsme je ležet u cesty ve stínu pod velikým ořechem. Traktor i s mlátičkou odstavený a zajištěný pod koly kameny. Přijeli jsme kolem půl jedné. Cestou jsme museli odolat pozvání na čaj v Gonu a u

Akbara, což je kontraktor na cestu. Mimochodem, cesta je parádní. Jsme na ni hrdí. Dobrý počín v pravou chvíli. Vůbec jsme na nových opravených úsecích tentokrát nepociťovali strach. Akbara jsme chválili. Hussein nám dobře poradil.

Ještě před odjezdem z Arandu, jsme si řekli, že některé úseky jsou dosti strmé a traktor bude mít asi problém mlátičku utáhnout. Ne že by neměl sílu, ale bude se zahrabávat. Taktéž při strmých sjezdech, vzhledem k tomu, že brzdy mají jen velká kola, to nemusí ubrzdit. Proto jsme se pro jistotu v Arandu domluvili s Fidou Alim, že nám pojede naproti. V případě potřeby nám pomůže táhnout náklad.

Zdolávání stoupání na cestě do Arandu

Z Doko se hned neodjede. Nejprve posedíme, sníme vajíčko a popijeme čaj. A ještě jeden. Pak teprve odjíždíme. Na oje mlátičky chlapi naloží obrovské těžké balvany a vyrážíme. S námi odchází ještě tak patnáct chlapů a plno malých kluků. Koušek za Doko je první větší stoupání, tak jdou s námi, kdyby bylo třeba táhnout a tlačit. Odjíždíme napřed a čekáme je u stoupání. Za chvíli traktor dojíždí. Zastaví pod stoupáním a zkušený řidič, kterého nakonec sehnal Hussein, si prohlédl kopec. Nasedl a rázně se rozjel. Dojel jen do třetiny kopce. Pak začal poskakovat, jak velká kola zabírala, chvíli jedno, pak druhé, hrabala, hrabala, až se traktor z poloviny zahrabal do cesty. Horko těžko ho z té díry dostali ven. Všechno bylo na úzké cestě

nad hlubokou strží. Díry se zaházely velkými kameny a urovnaly. Uvázalo se za traktor lano a všichni chlapi se zapřáhli do lana. Druhý pokus. Traktor se mlátil ze strany na stranu, chlapi táhli, napínali svaly, ale traktor se dál nedostal. Znovu je zahrabaný. Nedá se nic dělat. Jen sednout a čekat na Fidu Aliho s traktorem. Cesta je zablokovaná traktorem a mlátičkou, takže růžová Toyota s Lojzou, která jede shora, neprojde. Lojzu jsme totiž předjeli pod Bisilem. Šli se podívat do Bisilu na kameny, které tu Bisilané těží. Kdeže je švýcarský čas. Lojza již rezignoval. Alespoň si utvořil zážitek. A to co vidí teď, co se děje s traktorem a mlátičkou a jak si vyhýbá na cestě dvanáct feetů široké Fida Aliho traktor s Toyotou, napřed jednou a pak druhou, na to určitě nikdy nezapomene. Utvořili jsme mu ještě pěkný zážitek. Skláněl se před všemi přítomnými. Nás obdivoval, že se dokážeme pohybovat v jejich časových měřících.

Fida Aliho traktor sám o sobě nestačil. Zapřažené dva traktory nemohly vyjet. Muselo se vzít další lano a zapřáhnout všechny, co tu byli. Pak se teprve s hrabáním kol přece jen pomalu dostaly až na vrchol stoupání. Měli jsme radost. Včetně Lojzy. Teď už se jen protáhnout kolem růžové toyoty a jede se dál.

BillBoard

Cestou jsme měli ještě dvě zastávky. První, abychom v místě, kde se stala na jaře

havárie, při které zemřeli čtyři lidé, umístili ceduli (billboard), na kterou jsme pro všechny kolemjdoucí či jedoucí napsali:

This road from Doko to Arando was repaired after the big accident (7.7.2011) by the Czech NGO "CZECH HOSPITAL" in frame of humanitarian help to people of Basho valley. October, 2011

Nad textem je naše logo Czech Hospital a logo Česká republika pomáhá. Nechyběla společná fotografie s českou vlajkou.

Výměna džoly

Druhá zastávka byla u rozbité džoly. Spěchali jsme. Do Arandu to je ještě daleko a za chvíli se začne stmívat. Výměna staré džoly za novou proběhla bez komplikací. Na druhé straně řeky přibíhali lidé z vesnice, jejíž jméno si už nemohu vzpomenout. První zkušební jízdu přes teď na podzim klidnou řeku absolvovali dva zástupci vesnice, kteří nás přišli pozvat na čaj do vesnice. Bohužel jsme kvůli přicházející tmě museli, k jejich velkému zklamání, odmítnout. Slíbili jsme, že se zastavíme při zpáteční cestě z Arandu, kterou plánujeme na sedmáctého října.

Vyjeli jsme napřed a počkali u jednoho prudkého sjezdu. Bylo nám jasné, že tady

bude mít traktor problém s ubrzděním nákladu. Nachystal jsem si kameru a čekal na konvoj. Předpokládal jsem, že druhý traktor vzadu bude přes lano přibrzďovat. Na vrchu se mi v záběru konečně objevil traktor i s mlátičkou. Řidič na vteřinu zastavil a, snad jen aby se nadechl, se hned zase pomalu rozjel. Sám bez druhého traktoru. To, co následovalo, mi úplně vyrazilo dech. Křečovitě jsem svíral kameru a podvědomě se přitiskl ke stěně. Nejraději bych se do ní vtiskl. Mlátička plnou svou vahou začala tlačit traktor před sebou. Řidič sešlápl naplno brzdu, kola traktoru se sice zastavila, ale traktor ne. Ten naopak nabíral na rychlosti. Šílený obrázek, traktor se zabrzděnými koly, vlevo prudký svah nahoru, úzká cesta, vpravo díra dobrých osm set metrů hluboká a před tím vším já vpředu s kamerou. Už jsem se viděl buď rozdrčený nebo se vším smetený dolů do propasti. Řidič svíral volat a vší silou stál na brzdě. Měl jsem i pocit, že se stále usmívá. Budu si jej muset zkontrolovat doma na záběrech kamery. Když už začala mlátička traktor přetáčet, což na této cestě znamená pád dolů do řeky, řidič na vteřinu povolil brzdu, srovnal se a znovu brzdu sešlápl. Dobrý, jen na rychlosti přidal. Všechno se prohnalo kolem mě. Jsem celý. Rozklepal jsem se jako malý ratlík. Kousek pode mnou se cesta trochu srovnala a traktor i s mlátičkou zastavily. Mně na rozdíl od nich do smíchu nebylo. Domluvili jsme se, že do Arandu dnes nedojedou. Přenocují v Gonu a do Arandu dojedou ráno. I s českou vlajkou na traktoru.

12.10.2011 Barevné mosty, příjezd traktoru, oběť, modlitba

Mám pocit, že se příliš rozepisuji nad technickými detaily. Jak říká Dina, Skautík Čiperka na cestách. V daný okamžik je to pro mě asi snažší. Není čas na psaní. Píši obvykle večer před spaním dokud mi vydrží baterka v počítači. Elektřina je jen v nemocnici z fotovoltaiky. Dina spí a já si svítím jen zabudovanou lampičkou v notebooku, abych ji nerušil. Jsem zalezlý ve spacáku, jen ramena mám venku. A je mi na ně pěkně zima. Je poznat, že se již blíží zimní čas (winter time coming říkájí zdejší). Po západu slunce se okamžitě udělá honě chladno, až mrazivo. Přes den je to na tričko s krátkým rukávem a večer péřovka nebo rychle do spacáku. Počítač na břicho nebo sluchátka Ipodu od Terezky. Snad mi zápisky pomohou někdy v budoucnu se dostat zpět sem do Arandu.

První barevný most v Baltistánú

Ráno se jdeme podívat na opravené mosty. Chceme si již pomalu uzavírat rozpracované úkoly. Již z dálky je vidět, že mosty jsou natřené červenou a černou barvou. Dělán si z chlapů srandu, že mosty jen natřeli, aby to vypadalo, že jsou opravené. Až překvapivě hodně je to

rozveselí. Ne, opravené jsou krásně. Dokonce i branky na nich udělali. To aby jim přes most neutíkal dobytek. Basho bridge potřeboval jen vyměnit pochůzí desky, přitáhnout lana a opravit výkyvná lana. Khero bridge potřeboval opravu podstatně větší. Byl již těsně před rozpadem. Chyběly pochůzí desky, nástupní plocha na most byla na jedné straně stržená řekou, některá závěsná lana byla vytrhána a dokonce jeden hlavní nosní trám byl zlomený. Ochranná zeď mostu byla řekou totálně zničena, odplavena a pilíř mostu byl podemletý. Teď je nádherný. Všechno jsme si prošli a neshledali závadu. Chlapi vědí, že jsme hodně kritičtí. Taky nás s napětím sledovali. Měli radost. Musí jen dodělat Ali bridge, který je kousek pod vesnicí. Na něm dodělávají ochrannou zeď. S prací jsme spokojeni a můžeme jim vyplatit zbytek peněz. Máme odfajfkováno.

Najaf přibíhá pro nás, že bude trhat zub, abychom si akci natočili. Jdeme do nemocnice a během chvíle je zub venku. Stařík spokojeně odchází. Zajímavé na tom je jen to, že Najaf se na trhání zubů obléká jako by šel na velký chirurgický zákrok. Oblékne si modrý operační plášť, které tu máme ještě z dodávky z Česka, nasadí si roušku, oblékne sterilní rukavice a jde na zákrok. Přitom jiné sice drobné, ale vážnější chirurgické operace provádí ve svém civilním oblečení a bez roušky. Jen rukavice si bere. Je to pravděpodobně vliv španělských doktorů, kteří v létě nějaký čas pobývali v naší nemocnici. Zubní zákroky Najafa učila španělská stomatoložka. Za tím o španělských lékařích víc nevíme, jen to, že si na nás brali kontakt a prý se s námi spojí.

Příjezd traktoru do vesnice

Přes trhání zubu jsme málem prošvihli příjezd traktoru do Arandu. Abych to upřesnil, já jsem ho stihnul, ale Dina byla zrovna na záchodě, takže ho s prominutím, prosr... Traktor měl na sobě českou vlajku a doprovázelo ho ohromné množství lidí. Sbíhali se ze všech koutů vesnice. Pro vesnici velká událost. Co traktor na něj byli ve vesnici již zvyklí. Fida Ali traktor má, ale mlátička tu ještě nebyla. Mlátička ulehčí práci hlavně ženám, na kterých ležely veškeré práce kolem žní. Arandu zažívá přelom ve zvycích. Po staletí mlátily obilí jen s pomocí těžkých zvířat, které chodila několik dní stále dokola kolem kůlů poháněna především ženami a svou vahou drtila klasy, aby zrno, které z klasů vypadalo, pak ženy několik dnů sbíraly, prosévaly ve větru a podrcenou slámu nosily jako píci pro dobytek na zimu do svých chatrčí. Teď je to práce mlátičky. Naopak muži, kteří se těchto prací nezúčastňovali, maximálně uvazovali zvířata ke kůlům, teď budou muset mlátičku krmit obilím. Práce budou probíhat podstatně rychleji. Se zvířaty trvala sklizeň kolem deseti dnů a víceméně stále hrozilo riziko deště. S mlátičkou budou práce trvat jen pár hodin.

Takový traktor se musí pořádně oslavit. Hlavně se ale musí udělat obřad, kterým se zaručí, že se nestane žádné neštěstí. Už jsme takový obřad jednou zažili v Ascoli, když jsme darovali Husseinovi Toyotu, Rescue. Základ obřadu je statný beran, s kterým se třikrát obejde traktor. Pak vykopou malou jámu, spíše díru, berana nad díru povalí a podříznou mu hrdlo. Krví se plní díra. Až vykrvácí, uříznou mu hlavu, s kterou obchází traktor a krví třísní kola, šasi, kapotu. Tělo berana umyjí vodou, tak aby všechna tekla do díry s krví. Pak díru zahrnou a děti ji ušlapou. Tělo berana stáhnou z kůže. Ne jako u nás, stáhnou ji tak, aby zůstala celá. Staženou kůži používají jako pytel na zrní uchovávané přes zimu. Maso a ostatní se zpracuje v kotlích nad otevřeným ohněm u Sekandarova domu. Večer je potom hostina, které ovšem předchází modlitba a čtení z Koránu. Musím říci, že oheň a kotle v úzké uličce noční vesnice má velkou atmosféru. Obličeje mužů jsou ovětlovány ohněm. Ve tmě se vytratila všechna ta špína kolem, splynula s tmou. Nad hlavami ze tmy temně šedě vystupují stěny Bargandža. Z kotlů se do černé noci valí pára, Mahdi promíchává v záři plynové lampy vařící vodu s masem. Občas vytáhne kus masa, do kterého kousne, aby vyzkoušel, jestli už je hotové. U toho, k obveselení okolo čupících mužů, dělá opičky. Doufejme, že traktor i mlátička jsou obřadem dobře pojištěni.

Lidé v těchto vysokohorských vesnicích žili dlouhá léta odřezáni horskými masivy od okolního světa. Mohutná údolí patřící k jednomu z nejhlubších údolí na světě čítající tři až čtyři kilometry hloubky a dlouhá přes sto kilometrů, zaručovala lidem naprostou odřezanost a izolaci od okolního světa včetně všech výtvarků moderních společností. Migrace lidí byla minimální. Vždyť dojet do sto padesát kilometrů vzdáleného prvního většího města představovalo několik dní cesty horskými stezkami. Veškerá činnost lidí se podřídila jen vydobytí trocha mouky na placku z vody a mouky, čapátu. Úroveň společnosti zůstala někde na přelomu doby feudální až kamenné. Vesnice jsou vlastně takové horské oázy, kterou lidé po generace vytvořili na starých říčních terasách, které po sobě zanechala řeka zařezávající se hlouběji a hlouběji do dna údolí. Podmínkou pro to, aby taková vesnice mohla vzniknout, je přítomnost vody nad terasou. Většinou je to voda z ledovce, který ji pouští dolů žlebem. Vesničané pak vodu umě rozvádí systémem kanálků na políčka. Aby písčité políčka rodila, musí je rok co rok hnojit exkrementy zvířat i svými. Tak vytvoří z horské polopouště zelený ostrov. Lidé žijí v chatrčích u otevřených ohnišť. Na zemi, v místě kde rodina spí, je koberec vyrobený z kozí vlny většinou plný písku a prachu. Prach je všude přítomný. Prach je matka Země, říkají.

Tvrký život rodin je podřízen zajišťováním potřeb rodiny. Celá rodina včetně malých dětí pracuje na tom, aby přežila zimu. Rodinné vztahy jsou velmi semknuté a úlohy v rodině jsou přesně dané. Snaha získat cokoli pro rodinu, je neuvěřitelně silná. To jsme poznali již několikrát při rozdávání čehokoliv. Letos jsme dovezli spoustu čepic, rukaviček a ponožek pro ty nejmenší děti. To co se strhne v momentě, když začnete rozdávat dárky, je pro Evropana neuvěřitelné.

V lidech se probudí až zvířecí divokost a každý se snaží uchvátit co nejdříve a co nejvíc pro sebe, své dítě, brášku, sestru prostě rodinu. Lidé se cpou doslova hlava nehlava, šlapou po sobě, sárají se na vás a rvou vám dárky z ruky. Propuká davová hysterie, která je až nebezpečná hlavně pro malé děti. Ty jsou ve spleti nohou, padají na zem, šlape se po nich. Nedá se to zvládnout. Musíme všemi silami a s křikem zavřít dveře našeho domečku a čekat až tahle hysterie pomine. Ještě nějakou dobu jsme v obležení, tlučou nám na dveře, okno a volají. Zažili jsme tyto situace již několikrát. Vzpomínám si, jak jsme

jednou, když jsme dovezli nějaké hračky, pověřili jejich rozdávaním džirku (představitel obce). Věděli jsme, co se stane a mysleli jsme si, že autorita obce situaci zvládnou lépe. Dopadlo to dobře. Autorita neautorita, utekli před davem na střechu domu, bránili žebřík a dárky raději hodili dolů do davu. Kupodivu, když dárky dojdou, vše poměrně rychle pomine a vesnice si žije tak jako by vůbec nic nebylo. V těchto případech si člověk uvědomuje, že i v tomto směru se zastavil jejich vývoj.

13.10.2011 Eliminace pomluv

Dnes máme domluvenou návštěvu školy. Hrozně nás zve mladý učitel dobrovolník. Očekáváme, že určitě vznese na nás, jak je tu dobrým zvykem, nějaké požadavky. K našemu překvapení hned před školou dosti agresivně spustí stížnosti na Najafa i Jusupa. Tvrdí, že Najaf prodává naše léky v Bisilu, že ho máme vyhodit. Jeho práci zastane kdokoliv. Blbec, neví o čem mluví. Vše ví určitě, tvrdí. Je to velmi vážné obvinění, kterému se nám nechce věřit. Jusup nevozí rescue pacienty. Opět tvrdí, že je to pravda, že je to prokazatelné. Vidíme, že nepřátelství, které jsme se snažili v minulých dnech utlumit, stále přetrvává. Napadá tak trochu i nás, že máme špatné kontroly a obyvatelé Arandu nemohou využívat výhod našich aktivit. První moment nás to hrozně popudilo, ale pak jsme si uvědomili, že je třeba si to všechno vyříkat face to face, z očí do očí. Domluvili jsme schůzku v nemocnici i za přítomnosti Najafa. Jusup nebyl ve vesnici, jel dolů do Skardu, tak ho zastoupil čermen Ali. Usoudili jsme, že bude nejlépe, když napíšeme pravidla provozu nemocnice, která se veřejně vyvěsí. Na schůzku přišel i Fida Ali. Hoši se sesedli a pěkně si všechno vyříkali. Dina jen úvodem přednesla obvinění a pak už debata probíhala sice za naší přítomnosti, ale bez nás. Mluvili Balti. Kupodivu nebyla moc vášnivá. Důležitý byl výsledek. Učitel neměl pravdu. Všechno to bylo jen "jedna paní povídala". Abychom ještě více utlumili učitele, dali jsme mu přečíst nová pravidla nemocnice s dotazem, zda vyhovují. Neměl námitek. Tak ho Dina požádala o společný překlad s Najafem do Urdu. Dostal také k nahlédnutí smlouvy na provoz Toyoty a traktoru. Velmi pečlivě

si je přečetl a v podstatě musel dojít k tomu, že obyvatelé Arandu mají i z těchto aktivit benefit.

Chvíli po schůzce, kdy jsme si ještě s Dinou rozebírali vzniklou situaci, přiběhl Najaf, abychom si šli nafilmovat zákrok šití prstu. V nemocnici seděl malý chlapec, tak kolem desíti let, se škaredě rozřezaným prstem. Byl to bratr našeho mladého učitele. Jo pak prý nemají obyvatelé z naší nemocnice nic. Chlapci Najaf krásně prst zašil.

První spuštění mlátičky

Slavnostní spuštění mlátičky.

Tož to byla událost. To jsou okamžiky, kdy se vám vrací všechno to úsilí, které tu máme. Okamžiky, pro které to děláte. Začíná nová etapa života zdejších lidí, hlavně žen. Arandané si to moc dobře uvědomovali. Byla tu celá vesnice. Doposud, když jsme nějakou novinku v obci zaváděli, byli přítomni povětšinou muži. Teď tu byly ženy. Tolik žen najednou pohromadě jsem za dobu našeho působení v Arandu ještě neviděl. Byly všude kolem i střecha sousedícího domu byla plná. Divil jsem se, že střecha to množství lidí vydržela. Fida Ali nechal ze své sklizně pár snopů obilí, abychom mohli demonstrovat práci mlátičky. Ta je poháněna traktorem. Těsně před spuštěním mlátičky se kolem stojící vesnice hlasitě modlila a volala "Alláh". Ruce pozdvížené do úrovně ramen dlaněmi nahoru. Traktor byl nastartován a někteří kolem stojící pokládali na kapotu traktoru peníze. Mlátička se roztočila. První snopy byly za velkého jásotu do ní vhozeny. Mlátička začala chrlit posekané obilí výfukem ven do velké vzdálenosti. Děti tou směsí prachu a slámy radostně probíhaly. Ženy svými hrdly trilkovaly. Všichni očekávali první čisté zrno z mlátičky. Přišlo a chytali ho prvně do čepic. Pak už čepice nestačily a muselo se chytat do pytle. Muselo to být pro ně velmi radostný okamžik. Přímo na místě všichni viděli, že to co dělali několik dní, teď bylo za pár minut.

Večer sedíme u Muzahira, manžel Batul. Batul a Asia jsou naše studentky, které jsme vloni poslali do kurzu na Dai, což je něco jako u nás porodní bába. Holky se hodně snaží a nezištně pomáhají Najafovi v nemocnici. Muzahir, již loňský rok k naší velké radosti, projevil zájem studovat na Nursing asistenta, stejná škola jako má Najaf. Jeho zájem pokračuje i letos. Jedná se jen o to, zda chce studovat na Nursing asistenta nebo na učitele. Učitel by byl pro něj dostupnější a i v daný okamžik výhodnější. Učitel představuje pouze šesti měsíční kurz. V Arandu není člověka, který by takové vzdělání měl. Tím by měl Muzahir velkou šanci nechat se ustanovit učitelem, což je státem placená funkce. Nechat se platit státem je v Baltistánu a myslím, že i obecně v Pákistánu, touhou každého. Přesto se Muzahir rozhoduje pro těžší cestu, a to je Nursing asistent. Při loučení nám otec Muzahira dává ten nejcennější dárek co mají, koření Thale. Sbírají ho vysoko v horách a roste jen na pár místech, a to ještě ne každý rok. Uvědomujeme si, že největší cena tohoto dárku je cena přátelství.

14.10.2011 Milé překvapení v Ghonu, nová pravidla

Dnes se jedeme podívat do Ghonu, jak pokračuje oprava cesty. S Akbarem jsme se domluvili, že než definitivně odjedeme, opraví jeden z nejhorších úseků cesty a ten jen právě přes Ghon. Měří asi kilometr a půl. Ne že by byl nebezpečný, ale je hrozně únavný. Cesta je přes velké kameny zarostlé do cesty, poskládané jeden za druhým. Auto přes ně doslova kráčí, kýve nebo spíše mlátí se ze strany na stranu a člověk uvnitř se mlátí o konstrukci auta. Krční svaly musíte pořádně namáhat, aby vám hlava neuletěla. Také potom pěkně bolí. Auta musí jet velmi pomalu se zařazenými redukcemi, s pohonem na všechna čtyři kola a uzamčenými diferenciály. Na takové cestě se auta pěkně ničí. Chceme, abychom měli jistotu, kdyby náhodou hoši nestíhali opravu, že právě tento úsek cesty bude opravený. Mile nás překvapili, na cestě bylo plno lidí a úsek byl již téměř hotov. Akbar opravdu pracuje na jedničku. Opět blahorečíme Hussainovi.

V Ghonu nás čeká ještě jedno milé překvapení. Vloni, jsme do Ghonu koupili spousty metrů polyetylenové hadice a modrý sud na to, aby si postavili vodovod. Ne že bychom na to zapomněli, ale máme zkušenost, že obvykle lidé chtějí zaplatit i práci. Vůbec nechápou, že je to hlavně pro jejich potřeby. Právě tím nás v Ghonu překvapili. Hrdě nám ukázali fungující vodovod.

Sarfraz s Muzahirem dostali za úkol, obejít všechny domy ve vesnici a zapsat jejich obyvatele. Zapisují jméno, pohlaví, věk, ročník a dům. Takové malé sčítání lidu. Pustili se do toho s vervou a velmi zodpovědně. Teď jsou hotovi. Kdyby government věděl, jaké máme přesné údaje o obyvatelích. Základ už jsme měli z roku 2008, kdy jsme odčervovali celou obec, ale bylo potřeba údaje zkontrolovat a zpřesnit. Také zapsat úmrtí a narozené děti. Získané údaje budou sloužit jednak ke statistice i jako základ zdravotních karet. Najafovi vytvoříme programové vybavení, které mu usnadní a spřehlední práci. Taktéž mu program bude dělat registry, které teď musí po nocích zpracovávat z OPD registru. Program by měl umět zpracovat i evidenci a výdej léků. Již teď máme evidenci, jaká určitě v Baltistánu nikde není, což až zavedeme novou. Inshalláh.

Napsali jsme pro nemocnici pravidla, která chceme přeložit do Urdu. Původní domluva byla, že překládat budou mladý učitel a Najaf. Učitel se na to vykašlal. Nakonec je Najaf přeložil společně se Sarfrazem. Snad pravidla pomohou předejít hádkám, které tu občas vznikají. Budou pěkně vyvěšena v nemocnici a budou se na ně moct odvolávat obě strany.

15.10.2011 Schůzka s muly

Ráno po snídani za námi došel Najaf, že s námi chtějí mluvit hned tři mulové, náboženští obce. Podivili jsme se. Ještě nikdy s námi nemluvili, nikdy nás nevyhledali. Je to něco divného. Čekali nás v domě Aliho otce Sakhavata. Obvykle, když někde přijdeme, nás s úsměvem vítají, ale tihle, seděli jen nám pokynuli. Žádná vřelost, jen strnulé obličej bez známky jakékoliv emoce. Cítíme problém. Chováme se zdrženlivě. Došel s námi i Najaf, Hussein a ještě další dva muži. Problém se ukázal vzápětí. Ležel jim na srdci traktor, mlátička, Toyota i provoz nemocnice. Mluvilo se Urdu, takže, až na úvod problému, jsme nevěděli, o čem je řeč. Jen jsme mohli tušit, o čem řeč právě je. Diskuze byla vášnivá, ale myslíme si, že korektní. Dohadovali se především Najaf za silné podpory Husseina. Ukázalo se, jak důležité bylo, mít napsaná pravidla pro nemocnici. Ta hodně muly uspokojila. Ještěže byla napsaná i v Urdu. Nakonec nám mulové poděkovali za práci, kterou pro vesnici děláme a navrhli k našemu překvapení, že ustanovují poplatky v nemocnici, místní deset rupek a přespolní třicet rupek. Namítáme, po zkušenostech z loňska, kdy nás málem vyhnali z obce, když jsme se snažili zavést poplatky, že poplatky musí schválit komitét nebo džina. Bylo nám však řečeno, že když oni řeknou, už nemusí říkat nikdo nic jiného. Hold náboženští vůdci tu ve skutečnosti vládou. Ustanovení poplatků připisují k našim pravidlům a všichni tři podepisují. Pravidla teď mají tu nejvyšší možnou váhu. Nebylo to tak úplně jednoduché, jak nám kluci vysvětlili. Zřejmě stále bují závist, že ten má auto a ten má traktor a proč zrovna ten atd. Vznikají v obci malé rozepře, které v zimě vyvrcholily přeražením Najafa a zavřením nemocnice.

Mulům, kromě pravidel nemocnice, kluci ukázali i smlouvy s Jusupem na provoz auta a Sekandarem na provoz traktoru a mlátičky. Mulové si mysleli, že obyvatelé Arandu nemají z auta, traktoru a mlátičky žádné výhody. Pochopili, že jen jedna osoba musí být za danou věc zodpovědná, že nám jde o samoudržitelnost. My nebudeme přispívat na provoz auta ani traktoru s mlátičkou. Hoši si musí na provoz vydělat sami. Přitom u auta je povinnost vozit pacienta zdarma a u mlátičky mají obyvatelé Arandu a Ghonu slevu třicet procent z ceny obvyklé. Ta se moc dobře obecně zná. Pro ostatní obce se platí plná cena. Pokud traktor poveze materiál, budou platit plnou cenu. Jak se říká "Musíme naučit chytat ryby, ne je rozdávat".

Na závěr schůzky řekli mulové Alláh a vypili jsme šálek čaje. Při loučení si podáváme ruce. Jen jeden mula se k podání ruky moc nemá. Tak jsem mu ji chytil a potřepal s ní. Dina to měla horší. Napřahovala ruku k potřepání, ale mulové nereagovali. Dina chtěla vzít ruku staršímu mulovi, ale jeho reakce byla vypovídající, schoval ruce za záda a celý se otřepal. Ženám se ruce nepodávají.

Odpoledne jen malé údržbářské práce. Ve dvou bateriích netekla teplá voda. Najaf v zimě opravoval trubky, které se spojují nahříváním. Trošku to s tím nahřátím přehnal a trubku ucpal. Už voda teče.

Jsme nějak unaveni a stýská se nám. Jdeme se projít k ledovci Chogolungma k ledovcové bráně. Je spadená a zčásti zavalená. Touláme se kolem vytékající řeky a koukáme na krásné kameny. Pár jsem si jich pobral do kapes, a jestliže mi to váha zavazadel dovolí, vezmu si je domů.

16.10.2011 Do Skardu po nové cestě, nové intriky

Odjezd do Skardu. Za 4,5 hod. Neuvěřitelná rychlost. Dosud jsme to jezdili nahoru kolem sedmi hodin, dolů šest. Ne méně. Cesta je úplně fantastická. Jedeme ve dvou autech, modrá i růžová Toyota. Jede dolů plno Arand'ánů. Jsou z cesty nadšeni. Do Skardu jsme dojeli do hotelu Concordie večer a jdeme brzo spát. Těsně před spaním se od Husseina a Sarfrazze dovídáme o nové válce v Arandu. V době, kdy jsme řešili problémy s muly, na jiném místě v Arandu byl "big meeteng", kde se opět řešilo všechno. Mosty, cesta, traktor i auto. Dokonce i Batul a Asia, které chceme poslat do nemocnice na další kurz. Strašně se na kluky zlobíme, že nám to neřekli dříve. Dovídáme se, jak nás politici a High people řeší. Teď jsme již ve Skardu, v podstatě na cestě domů a nemůžeme již účinně zasáhnout.

17.10.2011 Smutek, slzy, delegace

Řeší se rozepře v Arandu. Řeší se doktor Nazir a Anisa, které Arand'ané nechtějí. Smutek v duši. Dina pláče. Jsem vzteky bez sebe. Všechno to jsou pro nás velmi nebezpečné situace. Smlouva se Sakhavatem a jeho otcem, kterému i samotní Arand'ané říkají Sherchan, podle policisty, co tloukl bezhlavě lidi. I v "Knize džunglí" byl tygr Sharchan. Sakhavat s otcem zpochybňují smlouvu sepsanou mezi námi, Marafi foundation a nimi. Začínám mít krev před očima. Máme chuť je vyhodit z

pokoje.

Tak jako hrabou po rozdávaných ponožkách ti nejchudší z nejchudších, tak hrabou či chtějí hrabat i ti tzv. High people po penězích, které sem vozíme. Na ně tu určitě narazil Grek, na jejich hrabivosti a chamtivosti skončil. Máme chuť to tu všechno zabalit. Jenže opět ti nejchudší v horách jsou rukojmím zmetků. Je to projev společenské zaostalosti a primitivismu. Nejsou společensky vyzrálí. Jen přišli k penězům. Doba kamenná.

Odpoledne dochází početná delegace z Arandu. Respektive obyvatel Arandu, kteří byli momentálně ve Skardu, kteří, když se dozvěděli na bazaru o našem smutku, zorganizovali delegaci, aby se omluvili a ujistili nás o svém přátelství. Kdo byl ve Skardu z Arandu, ten přišel.

18.10.2011 Hostel dvanácti bratrů

Den debil. Sarfraz nás odmítl zastupovat. Je na nás stále naštvaný. Kvůli nějaké babě nebo co. Návštěva nemocnice. Doktor Nias, očař, kterému Dina vysvětlovala, jak postupovat v následných krocích, aby mohl zdárně vycestovat do Evropy na lékařskou stáž.

Potom jsme chtěli navštívit i doktorku Tahiru, abychom se s ní domluvili, zda by si nevzala dohled nad našimi studentkami z Arandu, Asijou a Batul. Doktorka Tahira nebyla, přesto se nás ujala jiná lékařka a slíbila, že se budou starat o děvčata starat. Zástupce ředitele nemocnice DHQ - dohlédne na Najafa. Chceme tím předcházet případným rozepřím s místními úředníky. Uvidíme po roce s jakým úspěchem. Návštěva školského úřadu ve Skardu, kde se snažíme dohodnout přidělení učitele do Arandu. Jako už po několikáté. CM nám veřejně na tiskové konferenci s naším panem velvyslancem Šepelákem přislíbil dva učitele pro vesnici Arandu. To bylo vloni. Ovšem v Pákistánu realizace takového rozhodnutí je na několik let a člověk ho musí po úřednících vychodit. Jako už po několikáté, učitel byl přislíben. Návštěva Hostelů. I Pákistánci dovedou pomáhat. Dvanáct bratrů udržuje a financuje malý hostel pro chudé chlapce z horských vesnic, kteří chtějí studovat ve Skardu. Velmi záslužné a překvapující. Jsou i mezi Baltijci lidé, kteří dokáží pomáhat.

Najaf a Ali nám kupují dárky. Dojemný okamžik. Před spaním přichází dobrá zpráva. Doktor Nias má stáží v ČR zdarma. Jak v Praze, tak i v Brně. Brou noc

19.10.-20.10.2011 Den odletu ze Skardu

Den odletu. Ráno se oholit, nakoupit dárky, zařídit Hussainovi letenku do Islamabadu, rychle na letiště, se všemi se rozloučit, projít rámem, jít na check in a ... let zrušen. Voláme Shabira sedáme do auta a jedeme po KKH až do Chilasu. Hotel Shangrila s překrásným výhledem na Indus.

21.10.2011 Probuzení v Chilasu

Vstáváme v šest patnáct na snídani, která má být nachystána. Není, jsme v Pákistánu. Pohled na Indus. Na protějším břehu ve skalnatém svahu je čára, budoucí hladiny přehrady, která úplně pohřbí město Chilas a krásu údolí Indu. Zase jedno nesmyslné megalomanské lidské dílo, které nenávratně zničí neopakovatelný, nádherný výtvar a skvost přírody. Přehradu považujeme s Dinou za holý nesmysl. Indus, tím jak je divoký, unáší z okolitých hor spousty materiálu. Jsou to tisíce a tisíce tun balvanů, kamení a písku. Všechny splazy a sesuvy, které padají do Indu a

snaží se řeku přehradit, Indus nabere do svých vod a unáší je stovky kilometrů až do míst, kde proud poleví a řeka se zklidní. Pokud řeku zkrotíte ještě v hlubokém úzkém údolí, ta se vám odmění uložením všeho materiálu, který nese, na dno přehrady. Myslíme si a jsme přesvědčeni, že je to otázka jen pár let, kdy se přehrada zaplní splaveným materiálem.

V devět večer dojíždíme do Islamabadu. Rovnou na loňský gesthaus. Milé přivítání, milé ceny.

22.10.2011 Omluva Imra Nadina

Spánek, Hans Frey, k večeru Imra Nadin i s dcerou. Večeře v Kábul restaurant. Vráťím se k návštěvě Imra Nadina. Bylo to pro nás velké překvapení a zadostiučinění, když politik, který proti nám bojoval, přišel za námi na hotel do pokoje i se svojí dcerou a ujišťoval nás o oddanosti a spolupráci a jak si naší práce váží. Možná pochopil, že udělal chybu nebo mu vynadali jeho straničtí vůdci a poslali ho, se nám omluvit. Uvidíme v budoucnu. Budeme opatrní.

Jsme unaveni, těšíme se domů.

Zapsal: □Viťa Dokoupil

Viťa Dokoupil